

Kā to var dabūt gatavu?

Jānis
Būmanis

**MAZĀ ZEMGALE
LAIKMETU
GRIEŽOS**

Šādu jautājumu Jāņa Būmaņa grāmatas "Mazā Zemgale laikmetu griežos" atvēršanas pēcpusdienā Okupācijas muzejā uzdeva sev daudzi, svārstot rokās 946 lappuses biezo darbu. Grāmatas nosaukums vienu otru var arī maldināt, jo tā ir nevis par Zemgali, bet par Preiļu rajona Rudzātu pagastu. Rudzātos 1936. gadā no Rīgas ieradusies valdības pārstāvji esot teikuši: "Te ir mazā Zemgale." Sarīkojumā vairākkārt izskanēja doma - tāda grāmata varētu būt par katru pagastu, un tad visa Latvija pārklātos ar mazo vēsturu tīklu. Izdevums ir lielisks paskubinājums tiem, kuri šajā laukā vēl neko nav darijuši vai arī šaubās par tāda darba lietderību un iespējamību. Šādās grāmatās ir tas, ko nevar iemācīties nevienā augstskolā, - zināšanas par savām saknēm. "Zināšanas ir svarīgas. Daudzas problēmas pamatojas nezināšanā," sarīkojumu atklājot, teica Okupācijas muzeja valdes priekšsēdis Jānis Priedkalns.

Šodien ir daudz, pārāk daudz to, kas Latvijā dzīvo un uzvedas kā tukšā vietā. Taču tukša patie-

sībā nav neviena vieta. Simtiem paaudžu to ir sanesuši ar savu prātu un rokām. Jā, daudz ko arī postījuši. Tomēr dzīves apliecinājums allaž ir guvis virsroku un Latviju uzturējis pie dzīvības. Ne vienu reizi vien šķitis - viss ir nopostīts līdz pamatiem, un te nekas vairs neaug. Taču, ja pamati ir stipri, dzīvība vienmēr atgriežas. Jautājums - kādā stāvoklī mūsu pamati ir šodien? Arī Rudzātos. Spriežot pēc tā, ka mūzeja telpās sarīkojuma dalībniekiem tik tikko pietika vietas un no malu malām sabraukušie rudzātņieki gan grāmatas autoram, gan dzimtajai pusei veltīja pateicības un labas apņemšanās pilnus vārdus, vedas domāt - šis visu varu zaldātu zābaku bradātais, kādreiz stiprais un bagātais pagasts neizniks.

Kas tad ir šajā grāmatā? Drīzāk gan būtu jājautā, kā tur nav. Pagasta teritorijas apraksts, izveidošanas vēsture, ciemi, apdzīvotās vietas un iedzīvotāji, izglītība, saimnieciskā, kultūras un reliģiskā dzīve, kapsētas, pagasta nonāksana svešu varu jūgā, represijas, nacionālā pretošanās kustība. Vairāk nekā 300 fotogrāfijās skatāma vēsture, tagadne un pagasta ļaudis. Un vēl kaut kas, ko laikam gan nav iespējams atrast nevienā citā novada pētniecības grāmatā, - represiju pāstrādātāju vārdi un uzvārdi un veselu 26 dzimtu ciltskoki. Rakstot par apdzīvotajām vietām, autors min arī visus katras vietas vēsturiskos un paralēli lietojamos nosaukumus. Piemēram, Likupe ir zināma arī kā Likumi, Orenīca, Orešnīca. Rudzātu pagasta vēstures pētnieks Jānis Būmanis ir nopļāvis platu un skaistu vālu.

Anda Lice